

Sok látogatót vonz a Dohány utcai körzet honlapja

A Dohány utcai templomkörzet tavaly március 14-én indította útjára önálló weboldalát. Az oldalt azóta 21018-szor töltötték le, ebből 16600 úgynevezett egyedi látogató járt az oldalon. Büszkén mondhatjuk, hogy eddig majd tizenhétezer ember volt kíváncsi ránk a virtuális térben. Jelenleg a Google PageRank számlálója szerint elértük az 5-ös szintet a 10-fokozatú skálán, ez megegyezik a Mazsihisz oldalának szintjével. Viszonyítási alapként megjegyezzük, hogy a legnagyobb hazai hírportál PageRank-je 8-as. Az oldalt rendszeresen látogatók száma (ez legalább 4 alkalomtól - 201 feletti alkalmat jelent) 1500, ők azok, akik közvetlen környeze-

tünkben élnek és innen értesülnek a zsinagógához kapcsolódó eseményekről, hírekről, kulturális rendezvényekről. Oldalunkon a már meglévő publikációk és hírek rovat mellett új menüpontot indítottunk. Ebben bárki kérdezhet a rabbitól, akár úgy is, hogy kérdését nem tesszük közzé. Legnépszerűbb oldalaink a publikációk és a hírek, míg a külföldi IP címekről /azaz külföldről/ a látogatók a német, illetve az angol nyelvű zsinagóga-leírásra és a zsinagóga látogatásával kapcsolatos információkra kíváncsiak. Hatvanhat országból, 54 nyelven keresték a Dohány utcai zsinagógát a Google keresőjében, amelyben nyelvtől függően az első öt találat között

jelenik meg oldalunk. Körzetünk nemcsak a saját oldalán népszerűsíti a magyar zsidóság jelképét, hanem elkészítettük a magyar, az angol és a német wikipédián /a legnépszerűbb internetes lexikonban/ is a zsinagógáról szóló szócikket. Reményeink szerint 2011-ben megduplázzuk a látogatók számát, terveink szerint elérhető lesz a Pesti Sólet összes eddig megjelent száma. Szeretnénk bemutatni oldalunkon a teljes zsidónegyedet, és nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni az interaktivitásra. Ennek első lépése volt, hogy létrehoztuk a Facebook-on a Dohány utcai Zsinagóga csoportot. Kérjük csatlakozzon hozzánk, ismerjük meg egymást jobban! Gáti Péter

A magyar zsidóság számára ünnep ez a néhány nap

Itt van velünk Israel Meir Lau főrabbi, az askenáz zsidóság legtekintélyesebb szellemi, vallási vezetője. Az alkalom, amiért eljött magyar testvéreinkhez, kettős: megemlékezünk a budapesti gettó 1945-ös felszabadulásának évfordulójáról. A másik ok, amiért körünkben üdvözölhetjük a tudós rabbít, - s most ezért gyűltünk össze, - a Mazsihisz kiadásában, Budapesten most jelent meg korszakos műve: „A zsidó élet törvényei” – kezdte beszédét a könyv bemutatóján Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz igazgatója, körzetünk elnöke, akinek beszédéből idézünk.

A könyv angol, orosz, német fordítása nagy sikert aratott a világ számos pontján. Magyarul is kétszer jelent meg, mindkétszer Izraelben. Ám a kötetek elfogytak, s ha egy részük el is jutott Magyarországra, azok nem elégíthették ki az igényeket. A Mazsihisz az új kiadást azoknak ajánlja, akik ezután ismerkednek a zsidó vallás alapjaival, illetve, ha ezek már megvannak, az érdeklődőknek legyen módjuk tudásukat elmélyíteni. Országunkban az utóbbi időben megélénkült a zsidóság iránti érdeklődés. Sokan keresnek biztos, morális közösséget az ősi vallás keretei között, mások a magányosság, a gazdaság kíméletlen versenyében találnak ösztönző, segítő támaszt maguknak, és vannak, akik a hit, a hagyomány erejével kívánják felvértezni magukat. Sok embernek hiányzik az az intenzív érzés, a folyamatos feloldódás és feltöltődés, amelyről tudják, hogy a judaizmusban ez megvan. Mi több, ez annak lényege. Israel Meir Lau nagyszerű könyvvel aján-

hiszen elkötelezetten hisszük, hogy segít feloldódást találni a modern kor ellentmondásaiban, és sokaknak ajtót nyit, egyfelől segít a régi ajtó megtalálásában, másfelől lehetőséget kínál sokaknak az általuk keresett új út felfedezésére, megtalálására. Kérem, vigyék hírül barátaik, ismerőseik körében a nagyszerű könyv rangját és jelentőségét. Ne feledjék: Rabbi Israel Meir Lau: „A zsidó élet törvényei”.

Maccabi Eb Bécsben

A világviszonylatban az öt legjelentősebb sportesemény között számon tartott Maccabi Játékokat négyvenre, legközelebb 2013-ban rendezik meg. Míg az Európai Maccabi Játékokat a köztes páratlan években, így idén szervezi az Európai Maccabi Szövetség, amelynek 36 ország a tagja. Az idei bécsi Európa Játékok (2011. július 5-13.) másik fő szervezője az Ausztriai Zsidó Sport Szövetség, melyhez a Bécsi Hakoah Szövetség és a Maccabi Bécs tartozik. Az eseményre 35 európai országból 2000 versenyzőt várnak, de Ausztrália, az Amerikai Egyesült Államok, és Izrael szintén delegál sportolókat. A jelenlévők a következő sportágakban mérhetik össze tudásukat: asztalitenisz, bowling, bridzs, cselgáncs, fallabda, futball, futsal, golf, gyeplabda, karate, kosárlabda, lövészet, röplabda, sakk, strandröplabda, tenisz, tollaslabda, úszás és vívás. Jelentkezni március 20-ig lehet az emg2011@maccabi.hu címen.

Sharon Asher, a Blogger Séf ajánlata

Hagyományos ízek modern köntösben... (6. oldal)

Közismert zsidó sportolók

Asztalitenisz aranycsapat (7. oldal)

Israel Meir Lau
ünnepi köszöntője (3. oldal)

Elfeledett zsidó újságok az interneten

Szabadon hozzáférhető zsidó sajtótörténeti adatbázist hoztak létre az interneten – tudósít a Haaretz című izraeli napilap.

A www.jpess.org.il adatbázisban 13 ország 20 folyóiratának, köztük az Egyenlőség című magyar nyelvű hetilapnak a számai találhatóak meg több mint 400 ezer oldalon. Az Egyenlőség 1882 és 1938 között jelent meg, az adatbázisban az 1892-es és az 1898-as évad számai találhatóak meg 2011 oldal terjedelemben.

A héber, angol és francia nyelvű honlapra felkerültek a legkorábbi héber nyelvű napilap, az 1886 és 1888 között Szentpéterváron megjelent Hayom, illetve a Jerusalem Post előfutárának számító Palestine Post számai is. A Történelmi Zsidó Sajtó elnevezésű projekt az Izraeli Nemzeti Könyvtár és a Tel-avivi Egyetem közös kezdeményezése. A digitalizáció előtt a lapokat mikrofilmeken és nyomtatott formában őrizték a világ különböző archívumaiban.

Chagall-kiállítás nyílt Rómában

Chagall, a XX. századi festészet egyik kiemelkedő alakja 1887-ben született a mai Fehéroroszország területén található Vitebszk városában zsidó családban. Már élete során megbecsült, híres művészé vált. Rómában 2011 első három hónapjában az Augustus császár oltárára épült kortárs műzeumban tekinthető meg a „Fejetetejére állt világ” címet viselő kiállítás, amely a művész 1940 utáni műveiből válogat leginkább.

Chagall művészetének egyik alapvető forrása a Tóra és a Biblia, amelyek nélkül nem lehet megérteni a képek tartalmát. Számos alkalommal felfedezhető a felhőkön, lovas szekéren utazó emberalak, aki nem más, mint Illés próféta. Chagall ábrázolásaiban megjelenik a zsidó nép történelme, száműzetése, amely során e nép országokat szelt át, elkeveredett egymástól, állandó vándorlásban élt és él ma is a Földön.

Mózes megkapja a Tízparancsolatot és a törvényeket

Dr. Frölich Róbert rovata

Bösálách

Nem sokkal azt követően, hogy elengedte országából Izrael fiait, a fáraó utánuk ered seregei élén, hogy visszatérésre kényszerítse őket. A zsidók pedig beszorultak a serege és a tenger közé. Az Ő.való utasítja Mózeset, hogy nyújtsa ki botját a tenger vize fölé, mire a tenger kettéválik, és a zsidók száraz lábbal

kelnek át rajta, az őket üldöző egyiptomiak fölött pedig összezárul a víz, és mind egy szálíg odavesznek. Mózes és Izrael gyermekei dicsőítő és hálálkodó éneket zengnek az Ő.valónak.

A sivatagban szomjúság és éhség gyötri a népet, amely időről-időre panaszkodik emiatt Mózesnek és Áronnak. Az Ő.való csodálatos módon megédesíti Mára vizét, míg később segítségével Mózes vizet fakaszt egy sziklából. Reggel, még hajnalhasadta előtt mannát hullat az égből, esténként pedig fűrjeket küld az izraeliták táborába.

Izrael gyermekei utasítást kapnak, hogy pénteken dupla adag mannát gyűjtsenek, mert szombaton, az Ő.való által elrendelt pihenőnapon tiszta marad az ég. Vannak engedetlenek, akik a hetedik napon is ki-mennek mannáért, de semmit sem találnak. Áron egy üvegedényben elzár egy kis adag mannát, bizony-ságul a jövő nemzedékei számára. Refidimben a népet megtámadják az amalekiták, akikre Mózes imái és Józua seregei vereséget mérnek.

Jiszraj

Mózes apósa, Jiszraj, ellátogat Midjából az izraeliták táborába, mert hallotta, hogy hatalmas csodákat tett az Ő.való Izrael népe ked-

véért. Ezúttal magával vitte Mózes feleségét és két fiát, akiket Mózes – Áron tanácsára – hazaküldött még mielőtt beléptek Egyiptomba. Jiszraj azt tanácsolta Mózesnek, hozzon létre egy előljárókból és bírákból álló

hierarchiát, hogy segítse a kormányzás és az igazságszolgáltatás feladataiban. Izrael gyermekei a Szináj hegy-gyel szemben táboroznak, ahol Mózes tudatja velük, hogy az Ő.való arra szemelte ki őket, hogy az Ő „papi birodalma” és „megszentelt népe” legyenek. A nép erre válaszul kijelenti: „Mindazt, amit az Ő.való mondott, meg fogjuk cselekedni!” Mózes felkészíti a zsidókat a Kinyilatkoztatásra, és figyelmezteti a népet, hogy három napon át tartózkodjanak a házaselettől, és készüljenek a nagy eseményre.

A harmadik hónap (sziván) hatodik napján, hét héttel a Kivonulást követően, Izrael egész népe odagyűlik a Szináj hegyének lábához. I.ten aláereszkedik a hegyre mennydörgés, villámlás, gomolygó füst és sófárkúrtölések közepette, és hívja Mózeset, menjen fel hozzá. Az Ő.való kihirdeti a Tízparancsolatot, elrendeli Izrael népének, hogy higgyen benne, ne imádjon bálványokat, ne vegye I.ten nevét a szájára hiába, tartsa meg a szombat napját, tisztelje a szüleit, ne öljön, ne törjön házasságot, ne lopjon, ne tegyen hamis tanúságot, és ne kívánja azt, ami a másé. A nép oda-kiált Mózesnek, hogy túlságosan erőteljes számukra ez az isteni kinyilatkoztatás mint, hogy el tudnák azt viselni, és könyörögnek neki, ő közvetítse feléjük I.ten üzenetét.

Mispótim

A Szináj-hegyi Kinyilatkoztatást követően az Ő.való hoz egy sor törvényt Izrael népe számára. Ezek közé tartoznak a héber rabszol-gákra vonatkozó törvények; a gyil-kosságért, emberrablásért, testi sértésért és tolvajlásért járó bünte-tések; a különféle károkozások jó-vátételére; a kölcsönökre vonat-kozó magánjogi rendelkezések; a letétemenyekre, kölcsönzőkre és a bér-lőkre vonatkozó szabályok; és a bíróságok igazságszol-gáltatásának rendszabályai.

Törvény tiltja meg Izrael gyerme-keinek az idegenekkel szembeni rossz bánásmódot; törvény írja elő az évszakokkal kapcsolatos ünne-ppek megtartását; rendelkezik a ter-ményajándékokról, melyeket a jeruzsálemi Szentélybe kellett vinni. Törvény tiltja a hús és a tej együttfőzését. Mispótim hetisza-kasza összesen ötvenhárom pa-rancsolatot tartalmaz – ebből 23 tevőleges parancsolat, 30 pedig tiltó. Az Ő.való ígéretet tesz Iz-rael népének, hogy beviszi a Szentföldre, de óva inti attól, hogy magáévá tegye az ott talált népek pogány szokásait. Izrael népe kijelenti: „Megtesz-szük, és híven meghallgatjuk” mindazt, amit az Ő.való nekünk parancsol. Mózes, Áronra és Chúr-ra hagyva az izraeliták tá-borát, felmegy a Szináj hegyére, és ott marad negyven nap és negyven éjjel, hogy átvegye I.tentől a Tórát.

Törúmó

Izrael népét Mózes révén felszólítja az Ő.való, adakozzanak tizenötféle anyagot: aranyat, ezüstöt és rezet, kék, bíbor és vörös színűre festett gyapjút; lent, kecskeszőrt, állatbő-röket, fát, olívaolajat, fűszereket és drágaköveket. Mindezekből, mon-dja az Ő.való Mózesnek, „készítse-nek számomra szentélyt, hogy közöttük lakozzam. A Sinai-hegy csúcsán Mózes részletes utasításo-kat kap az Ő.valótól, hogyan kell megépíteni ezt a szentélyt annak ér-dekében, hogy könnyedén lebont-ható, szállítható, majd újra össze-szerelhető legyen a sivatagi vándor-lás során. A Szentély belső helyisé-gében, egy művészi szövésű fűg-göny mögött állt a Frigyláda, benne a Tízparancsolatot tartalmazó tör-vénytáblákkal; a Frigyláda fedelén pedig két színaranyból vert kerub. A Szentély külső helyiségében he-lyezkedett el a hétágú Menóra, valamint az Asztal, rajta a „színke-nyerekkel”.

A Szentély három fala 48 függőle-ges, arannyal burkolt, ezüsttalap-zatba állított fadesszkából volt összeillesztve. A tető három rétegből állt: (a) tarka, gyapjúból és lenből készült szőtte-sekből; (b) kecskeszőr-takaróból; (c) kosbőr- és táchásbőr-takarókból. A Szentély bejárata előtt hímezett szentélyrekesztő fal állt, amit öt pózna támasztott. A Szentélyt és az előtte álló, rézzel bevont oltárt len-szövet drapéria vette körül, amelyet 60 réztalapzatú, ezüstdíszes, ezüst-horgos fapózna támasztott.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 17.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában (Bp. VII. Wesselényi u. 7).

(a felújítási munkák miatt bejárás a zsinagóga mögötti emlékparkon keresztül)

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 17.⁰⁰-kor a Hősök-templomban.

Szombat reggeli ima a Hősök-templomban: Sachrisz: 9.³⁰

Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

Szombati Salesüdesz, a szombat kimenetele előtt

1 órával a Talmud-Tórában.

www.dohany-zsinagoga.hu

Az asztalitenisz huszonkétszeres világbajnok királya

Az ismert zsidó sportolókról szóló sorozatunkban ezúttal kivételesen nem kettő, hanem három kiválóságot mutatunk be.

E trió alkotta a második magyar asztalitenisz aranycsapatot. A négy csapat-világbajnoki győzelmet elérő Barna, Szabados, Bellák együttesből előbbi kettő, februárban hunyt el, míg utóbbi februárban született. Az együttes tagjai szákszámrá szállították az aranyérmeket, de a többi medáliából is becsülettel gyűjtöttek.

Nem csak e hármas, hanem a magyar, sőt, a világ asztalitenisz sportjának mai napig is leg-eredményesebb játékosa, a huszonkétszeres vi-lágbajnok Barna Viktor, eredetileg Braun Győző (1911. augusztus 24.–Lima, 1972. február 28.). A sportág legjobbja 1928-tól az MTK, majd 1934-től a Duna Sport Club asztaliteniszezője volt. 1928-tól 1938-ig 83 alkalommal szerepelt a magyar válogatottban. 1929 és 1954 között 40 világbajnoki érmet nyert. Huszonkét világbaj-noki címe közül hetet csapatban, ötöt férfi egyesben szerzett. Nyolc férfi párosban nyert aranyérme közül hatot Szabados Miklóssal, egyet Glancz Sándorral és egyet az osztrák

Richard Bergmannal ért el. Vegyes párosban két világbajnokságon győzött Sipos Annával. 1935-től Franciaországban, majd 1938-tól Ang-liában élt, de a második világháború előtt a nem-zetközi versenyeken magyar színekben indult. A világháború után angol állampolgárságot ka-

pott és ettől kezdve a világbajnokságokon angol színekben állt rajthoz. Angolként egy ezüst-, és hét bronzérmet szerzett, az utolsókat 43 évesen, Londonban nyerte, férfi párosban a második, míg vegyes párosban a harmadik helyen végzett. 1935-ben tökéletes világbajnokságot zárt, mind a négy aranyat (csapat, egyéni, páros és vegyes páros) megnyerte. Négyyszer (1930, 1932, 1933, 1934) egyetlen első hely hiányzott ehhez a bra-vúrhoz. Háromszor a vegyes párosban, egyszer (1932) a csapatban maradt el a bajnoki cím, de az 1930-as bronz mellett, a többi három alka-lommal csak a döntőben veszített. 1950-ben, miközben még indult versenyeken, a Dunlop Gumigyár labdaosztályának vezetője lett, a gyár az ő tanácsára kezdett el asztalitenisz-labdák készítésével foglalkozni. Később saját vállalkozást is alapított, amely az általa tervezett Barna, illetve Szuper Barna márkanévvel forga-lomba hozott asztalokat és labdákat gyártotta. Sokat tett a sportág elterjesztéséért. Visszavonu-lása után az angol asztalitenisz válogatott edzője lett, majd a világot járta és látványos bemutatók-kal népszerűsítette az asztaliteniszt. Hatvanegy évesen Peruban halt meg.

Ausztráliában is bajnok lett a párosspecialista

Második legeredményesebb játékosunk, Szaba-dos Miklós (1912. március 13.–Sydney, 1962. február 12.) tizenötsszörös világbajnok. Pályafu-tása szorosan kötődik Barna Viktorhoz, hiszen szintén 1928-tól volt az MTK tagja, majd hat év múlva ugyancsak a DSC-be igazolt. Szabados 1929-től 1937-ig szerepelt a magyar válogatottban, 23 világbajnoki érmet szerzett. Tizenöt világbajnoki aranyérme közül egyet nyert egyéniben, hatot Barna Viktorral párosban és hármat Mednyánszky Máriával vegyes páros-ban. Ötször volt a világbajnok magyar csapat tagja. Két egyéni döntőt éppen Barna Viktor

ellen veszített el. Érdekes, hogy mindketten „csak” háromszor nyertek egyéniben magyar bajnoki címet. Viszont akadt, amiben megelőzte legendás partnerét, már 1931-ben sikerült meg-nyernie a világbajnokság mind a négy számát, míg kétszer (1930, 1934) csupán az egyes győ-zelem hiányzott a „taroláshoz”. 1937-ben Kelen Istvánnal egy kétéves távol-ke-leti turnén vett részt, amelyről nem tért vissza Magyarországra. Ausztráliában telepedett le, s ott is több bajnoki címet nyert. Sydneyben asz-talitenisz-centrumot, később bridzszzsalont nyi-totta. Fiatalon, 50 éves korában hunyt el.

A csapatember, aki még 83 évesen is játszott

A trió harmadik tagja, Bellák László (1911. fe-bruár 11.–2006. szeptember 19.) hétszeres világ-bajnok. Társaitól eltérően 1924-től a Nemzeti SC, 1932-től az FTC asztaliteniszezője volt. 1928-ban kezdte válogatott pályafutását. Tíz év alatt, 1938-ig összesen 21 világbajnoki érmet szerzett, ebből hét aranyérem. Hét világbajnoki címe közül hatot csapatban gyűjtött be, egyet ve-gyes párosban, az angol Woodhead-del. Három-szor jutott egyéni világbajnoki döntőbe, de mindhárom alkalommal honfitársai ellen veszi-tett (Mechlovits Zoltán, Barna Viktor). 59-szer volt magyar válogatott. Talán meglepő, de csu-pán két magyar bajnoki címet szerzett. 1938-ban az Egyesült Államokban telepedett le, ahol tovább folytatta sportpályafutását, hat ame-rikai bajnoki címet szerzett. Az aktív sportolást 1944-ben fejezte be. 1950-ben Miami-ban nyom-

dát alapított Bellak Color Corporation néven. 1990-ben Miami-ban kiadta önéletrajzi művét. Magyarországon utoljára 1994-járt, a Magyar Asztalitenisz Szövetség fennállásának 70. évfor-dulójára rendezett gálán 83 évesen játszott Sidó Ferenc-cel. Az Egyesült Államokban halt meg, 95 évesen.

A zsinagóga közönsége

Folytatjuk a „A Templom titkai” címmel indított sorozatunkat, melyből talán jobban megismerhetik a Dohány utcai zsinagógát. Szinte mindenki tudja, hogy a „Dohány”, Európa legnagyobb zsinagógája. Toronyi Zsuzsanna, a Magyar Zsidó Levéltár vezetője segítségével bemutatjuk, milyen különlegességeket, netán titkokat rejt az épület, igyekszünk minél több érdekességet megosztani olvasóinkkal. Ezúttal a Dohány utcai zsinagóga látogatóiról, a kis réztáblákról és az ajándékba vett helyekről szólnuk.

A Dohány utcai zsinagóga felépítése komoly anyagi terhet jelentett a korabeli, alig húszezer lelket számláló pesti zsidó közösségnek. A költségek fedezése érdekében követték a zsinagógákban addig is folytatott gyakorlatot: az imaszékek eladását. Az épülő zsinagógában 1464 férfi és 1480 nő ülőhelyet helyeztek el; ezeket első-, másod-, és harmadosztályú ülőhelyekként lehetett megvásárolni húsz évre, vagy - jóval drágábban - örökös ülésként. Az első vásárló, az építőbizottság és egyben a Pesti Izraelita Hitközség elnöke, Boskovits József Lőb nagykereskedő volt. Székét 300 forintért vette, ez akkoriban hozzávetőlegesen egy városi tanácsnok

negyedévi fizetésének felelt meg. Talán meglepő, de a székek komoly ingatlan befektetésnek számítottak, adták-vették, s előfordult, hogy zálogjogot is bejegyeztettek rájuk. Számos hagyatéki perben találkozhatunk Dohány utcai imaszékkel ingatlantulajdonként. Természetesen voltak olcsóbb ülőhelyek is, demindvégig maradtak eladatlan székek. A tulajdonjogot kis réztáblákkal jelölték a padokon, - miként manapság is, - azonban ez nem feltétlenül jelentette, hogy a réztáblán szereplők használták a széket. A férficsarnokban lévő székeket is örökölték, vagy vették nők, és a női ülések jelentős része is férfiak tulajdonában volt. A tekintélyes pesti intézmé-

Pesti Sólet | *a Dohány utcai körzet havilapja* | 2011. január | 5771. Svát-Ádár I.

nyek szintén rendelkeztek ülésekkel, ezeket használatba adhatták az arra érdemeseknek. A székek magántulajdona 1950-ig követhető, akkor at előző rendszer magántulajdont elítélő politikája miatt minden hely a Budapesti Izraelita Hitközségé lett. A rendszerváltást követően újra vannak, akik támogatásképpen imaszéket bérelnek. De nem csak maguknak, családtagoknak vettek székeket a XIX. században, hanem jótékony célú adományként is. Feiwel Lipót a saját helye mellett, a második emeleten is vett egy ülést, melyet sok más adomány mellett 1874-ben a Pesti Chevra Kadisának ajándékozott. Miután a galérián női ülések vannak, feltehetően egy szegényebb Chevra-tag felesége ültetett ott a szertartások során.

A Pesti Chevra Kadisát amúgy már a szervezett hitközség megalapítása előtt, a XVIII. század végén (1788) létrehozták. A XX. század elejére tekintélyes intézménnyé nőtt, volt temetője, kórháza, szegényháza, menedékháza, idősek otthona és számos jótékonyági intézménye.

Fotó: Zsidó Levéltár

Aranylakodalom a Dohány előtt
(Ha valaki felismeri a képen szereplőket, kérjük jelezze)

Fotó: Gáti Péter

egymásnak, beszélünk az élet dolgairól. Miután többen tudják, hogy orvos vagyok, olykor megítézelnek és kérik a tanácsomat, véleményemet a panaszaik kapcsán, vagy éppen leleteiket mutatják meg. Ha nem az én területemen van gondjuk, akkor abban igyekszem segíteni, hogy merre induljanak tovább, milyen gyógyszer javíthat. Az őszi ünnepek idején úgy alakítottam a munkámat, hogy én láttam el az ügyeletes orvosi feladatokat a zsinagógában. A kardiológus, belgyógyász, dr. Zallel János elmondta, pályája kezdetén hat évet dolgozott a jelenlegi Nyíró Gyula kórház elődjében, majd 22 évet töltött Flór Ferenc kórházban, Kistarcsán.

A költségeket bérházai és alapítványai jövedelméből, valamint adományokból fedezte.

Néhány zsinagógai szertartás során a Tórafelolvasás előtt tett adományt (snóder) is e célra biztosított a közösség. Sok díszes szertartási tárgyat is adományoztak a Pesti Chevra Kadisának, melyeket később a Dohány utcai zsinagógában használtak.

5771. Svát-Ádár I. | 2011. január | *a Dohány utcai körzet havilapja* | Pesti Sólet

Ne vedd az Ő nevét hiába(valóságra)!

Egy hónapja megtudhattuk miért is éppen tíz zsidó férfi szükséges a minjenhez. Ezúttal ismét egy részben ismert előírás, mi több, most a Tíz Parancsolat egyike kapcsán kértük főrabbink, dr. Frölich Róbert segítségét. Nem ismeretlen számunkra az a parancsolat, mely szerint I.ten nevét nem ejthetjük ki, annak jártunk utána, miért is nem lehet leírni semmilyen körülmények között.

A rabbi válaszol

– A harmadik parancsolat, „ne ejtsd ki I.ten nevét hiába...” A misnai hagyomány szerint a főpap is egy évben csak egyszer Jajm Kippurkor mondta ki. Az ősök még tudták miként kell ki-ejteni a tetragrammatont, azaz I.ten négybetűs nevét - a négy betű a létige három ideje (van, volt, lesz) összevonása. Ám ez a tudás elveszett. Miután így mi sem ismerjük ezt a nevet, így az imán kívül az összes egyéb nevet sem ejtjük ki. –A Misnában olvashatjuk, hogy „csinálj kerítést a Tórának”, ez alapján nem írhatjuk le I.ten

nevét. S nem csak a hiábavalóság okán, hanem mert nem tudhatjuk mi lesz a leírt szöveg sorsa. Erre találták ki a geniza - rejtekhely, tároló – intézményét, azokat tórapéldányokat, bibliai-, illetve rabbinikus szövegeket, amelyeket már nem lehetett használni, nem semmisítették meg, hanem egy használaton kívüli helyiségben helyezték el. Ha megtelt, akkor befalazták. A leg-híresebb geniza, a kairói, melyet 1864-ben Jacob Saphir talált meg először az Ezra zsinagógában, majd 1896-ban Solomon Schechter fedezett fel

Solomon Schechter olvassa az iratokat

újra és tanulmányozott, s ezzel megváltoztatta a középkori zsidó történelem kutatását. Ritka kéziratokra leltek itt, azon kívül, hogy megóvták ezeket a pusztulástól, a tudománynak is jelentős szolgálatot tettek. A több mint 280 ezer különböző irat között volt a Hexapla eredeti töredékének egyike, találtak leveleket, bírósági dokumentumokat és jogi okiratokat, melyek 1000 év anyagát ölelik fel.

Harry Potter sírjához zárandokolnak a turisták

Turistalátványosság lett Harry Potter sírja. Nem az ifjú varázslót temették el, hanem egy névronta sírját fedezték fel. Az egykori brit rendőr fejfája vonzza a látogatókat Izrael egyik kisvárosába. Ramle, a Kairó-Damaszkusz és a Jeruzsálem-Jaffó út kereszteződésében fontos szerepet játszott a középkorban. Az első világháború után a britek fennhatósága idején itt működött az angolok egyik legfontosabb főhadiszállása, kórháza, és itt hoz-

ták létre temetőjüket is. Az utóbbi időben egy itt eltemetett Harry Potter nevű, 19 évesen meghalt kiskatona sírja miatt indult meg a turisták áradata Ramléba. Harry Potter az Izrael földjén lévő brit kormány rendőre volt. 1936 és ‘39 között volt egy arab felkelés, az arabok eleinte a britek, később a zsidók ellen is harcoltak. Harry Pottert, 1939-ben a hebroni zavargásokban ölték meg, majd a ramlei temető katonai részében temették el.

Zsidókat mentett Göring öccse

A Harmadik Birodalom második emberének öccsének a 30-as évektől 1944-ig számos magyar üldözött köszönheti az életét. Albert Göring zsidómentő tevékenységéről szóló Göring utolsó titka című alkotásból kiderül, hogy Hermann Göring öccse ebben az időszakban gyakran megfordult Budapesten. Papírokkal, pénzzel segítette a magyar zsidókat, s állítólag gyakran közreműködött szabotázsakciók el-tusolásában is. Ehhez felhasználta nevét: nem hamisított, csak nem

írta oda a keresztnévét, hogy ne kerüljön a Gestapo kezére, bátyja segítségére is szüksége volt. Albert Göringet a nürnbergi perben is kihallgatták, 1966-ban elszegényedve érte a halál. A dokumentumfilm rámutat, azért nem jegyzik az embermentők között, mert neve mindenkit elriaszt. A kutatások szerint Albert Göring kapcsolatban állt a magyarországi zsidók mentésében közreműködő Carl Lutz budapesti svájci diplomatával és Raoul Wallenberggel is.

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját a **Füst Milán páholy** következő rendezvényére.
Időpont: **2011. január 27-én csütörtök, 17 óra.**
Helyszín: **1075. Budapest, Síp u. 12. – Díszterem**
Fazekas Lajos filmrendező beszélget Konrád György Kossuth díjas íróval, akinek nemrég jelent meg a „Zsidókról” című könyve.
Az est házigazdája: Benedek István Gábor.

Zoltai Gusztáv
elnök

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Nádel Tamás
alelnök

Korcsolán Orsolya kutatja a régi zsidó zenét

Új lemezszerződés és folytatódó koncertsorozat

A Time magazin az egyik legígéretesebb és leg-sokoldalúbb hangszeres művésznek nevezte Korcsolán Orsolyát, s játékát nagy lelkesedéssel méltatták. A hegedű művésznő nemrég kötött exkluzív szerződést következő lemezére, illetve társaival folytatja koncertsorozatát. Ezek okán beszélgettem a művésznővel és férjével, Sugár Gergely kürt művésszel.

– Miként kerültetek kapcsolatba a zsidó zenével, népzénével?

– Több évtized eredménye ez a koncepció. Előfordul, hogy hallok egy darabról és sokáig keresem a kottáját – kezdte Orsolya. – Joel Engel, Freilach című kompozícióját tíz évig nem találtam, aztán egy izraeli úr, Yoel Epstein segített hozzá a rég kutatott darabhoz, melyet a Zsidó Nyári Fesztiválon mutattam be. E darabokat többnyire a múlt század fordulóján adták ki, de akad olyan is, amely a közelmúltig egy poros padláson hevert kéziratban. Kifejezetten e művekre specializálódtam, olyan klasszikus zenei művekre, amelyek zsidó témákat dolgoznak fel. A kutatást küldetésnek tekintem, hogy e kultúrát minél szélesebb körben megismertessem. Továbbá dolgozom a következő szólólemezemem. Meg kell említenem a Shir Ami Ensemble-t, melyet Jason Calloway amerikai cselló művész alapított. New Yorkban van a székhelyünk, kamarazenei repertoárt rögzítünk lemezre és adunk elő, melyek zsidó témájúak, vagy a holokausztban elhunyt zeneszerzők kompozícióit mutatjuk be. Egy koncert erejéig, november 28-án az itthoni közönség is bepillantathatott ebbe az izgalmas és megrázó témakörbe. Jason Calloway csellista és Shoshana Telner kanadai zon-

goraművésznő közreműködésével, a Bárony Péterrel közösen szerkesztett Hiányzó Láncszemek sorozatunk keretében hangzott el a Terezin-Auschwitz koncerten néhány csodás kompozíció. – Gergely, a Kaddist adtad elő kürtön a Terezin-Auschwitz koncerten, miért ezt választottad? – A budapesti Holokauszt Emlékközpontban nem véletlenül ezt a művet adtam elő – vette át a szót a férj. – A kürt áll talán legközelebb a sófárhoz, vagy mondhatnánk, hogy kései utódja ennek a misztikus hangzású csonthangszernek. És valóban, ez az effektus jól jött ki a terem sajátos akusztikájában.

– Hogy találtatok rá az Emlékközpontra?

– Bárony Péterrel gyerekkorunk óta ismerjük egymást, barátságban voltunk a zeneakadémiai évek alatt, de aztán messzire sodort az élet minket egymástól. Két éve költöztünk vissza Maláziából Európába, pontosabban Bécsbe, ekkor kerültünk újra kapcsolatba. Kiderült, Péter a holokausztban elhunyt magyar zeneszerzők után kutat. Ekkor úgy döntöttünk, összefogunk, az ő ötlete volt, hogy a különleges koncertsorozat számára a megfelelő és fantasztikus hely, a budapesti Holokauszt Emlékközpont. Harsányi László igazgató úr rögtön felkarolta a világon egyedülálló projektet, amelyet az Nemzeti Kulturális Alap is támogatott.

– Beszélhetek az exkluzív szerződésről?

– 2009-ben jelent meg először a Mosaic című lemezünk, amely igazán különleges repertoárt mutat be, a klasszikus hegedű irodalom olyan gyöngyszemeit, amelyekben zsidó zenei témák jelennek meg, melyeket átszőnek a jiddish, a liturgikus, sőt néha a klezmer zene motívumai –

Fotó: Tomi Vajda

kezdte Orsolya. – A repertoár kevésbé ismert, holott szép meglepetéseket tartogat a hallgató számára. A lemez anyagára felfigyelt a müncheni Solo Musica kiadó és szerződést kötött a CD kiadására, amelyet több lemez, egy egész sorozat követ majd.

– Rengeteget dolgoztok, koncerteztek, mennyi időtök marad kisfiatokra, Nátánra?

– A szülői feladat nagy szervezést igényel, de igyekszünk sok időt tölteni Nátánnal, aki már óvodás. Próbáljuk összeegyeztetni a szabadidőnket, de nem mindig egyszerű a sok koncert és turné mellett.

– Mikor láthatunk titeket legközelebb?

– Következő koncertünk március 13-án lesz a Holokauszt Emlékközpontban, s minden zenekedvelőt szeretettel várunk.

Sharon Asher

(A cikk hosszabb változatát elolvashatják a www.dohany-zsinagoga.hu oldalon.)

Israel Meir Lau ünnepi köszöntője a Herzl téren

Hatvanhat éve szabadult fel a budapesti gettó

A számunkra oly fontos napon, január 18-án velünk emlékezett a 600 ezer magyar zsidó mártírra és a budapesti gettó felszabadítására Israel Meir Lau. Izrael volt országos főrabbija, aki jelenleg Tel-Aviv főrabbija és a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet elnöke feleldhetetlen és megható szavakkal szólt a Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl teret megtöltő tömeghez.

A ma 73 éves főrabbi 1994 júliusában

már járt Budapesten, a magyarországi deportálások 50. évfordulóján mondott beszédet a Főpolgármesteri Hivatal és az Emánuel Alapítvány közös megemlékezésén. Most azzal nyitotta köszöntőjét, hogy éppen 50 éve kezdődött a per, amely során a zsidók millióinak gyilkosa, Adolf Eichmann állt a bírák elé. Emlékezett arra, hogy gyerekként Lengyelországban nem értette, miért haragszanak rá, miért számít ellenségnek. Azt felelték neki, legyen olyan, mint ők, beszélje azt a nyelvet és barátjuknak, mi több a testvérüknek tekintik. Ám Németországban a zsidók hiába éltek ennek megfelelően, mégis támadtak és üldözték őket.

Később, nem értette, miért hurcolják el szüleit, testvéreit és őt otthonról, miért viszik el Buchenwaldba, abba a náci lágerba, amelyben sok honfitársunk is elpusztult. A budapesti gettó felszabadításának 66. évfordulóján szólt arról, hogy az antiszemitizmus újra öröletté, ragályos betegséggé fajult, egyre jobban terjed, és ha nem teszünk ellene most, több mint hatvan év után sem, akkor még tovább terjed. Hozzátette, a holokauszt idején a világ három részre oszlott: nácik és kiszolgálóik; áldozatok; illetve akik álltak, és nem tettek semmit azért, hogy megmenekülhessenek az áldozatok. Kiemelte, el kell gondolkodni azon, napjainkban e

Kinyílt a rabság ajtaja

A szovjet hadsereg 1945. január 18-án szabadította fel a budapesti „nagy gettót”. A VII. kerületi Dohány utca, továbbá a mai Kertész utca, a Király utca és a Károly körút által határolt területen mintegy hetvenezer embert zsúfoltak össze a nyilasok. A háborúban a fővárosban megmaradt két-százezer zsidónak nagyjából fele elpusztult a Duna-parti vérengzések és a kényszermunkára hurcolások miatt. A szovjet katonák közeledtére 1945. január 18-án a nyilas őrség eltűnt, a kerítés deszkapalánkjait az emberek eltűzelték. Azon a napon a gettó területén, a Klauzál téren több mint háromezer temetetlen halottat találtak.

harmadik rész arányát illetően más-e a helyzet. Aki hátat fordít a zsidóságnak, kollaboránsnak minősül azokkal, akik annak idején az egész zsidóság ellen hirdettek háborút. Szólt az Igazakról is, akik saját életüket kockáztatva mentettek az üldözötteket a vészkorszak alatt, így Raoul Wallenberg, Oskar Schindler és még 23 ezer embermentő, őket a jeruzsálemi Jad Vasem Intézetben tartják számon. Elsőre jelentősnek tűnik ez a szám, de mégsem olyan nagy, ha az országok teljes népességéhez viszonyítják. Mi nem felejtettük el a holokausztot, s ma már megértik a világ vezetői, milyen fontos emlékezni és emlékeztetni a szörnyűségeire – tette hozzá. Az emlékezéssel elérhető, hogy kialakuljon a kölcsönös tisztelet, barátság és esetleg a testvériség a zsidóság és a többi nép között, s hogy még egy holokauszt a világon senki ellen ne történhessen meg.

A főrabbi elmondta, a világban nő az érdeklődés a holokauszt története iránt, ez a fiatalok körében is tapasztalható, számos országban a fokozott érdeklődés a holokauszt-emlékközpontok látogatottságán is lemérhető.

Israel Meir Lau beszélt arról, amikor II. János Pál pápával találkozott, és a katolikus egyházfő azt mondta: „a primitív antiszemiták alól akkor

Vendégeink voltak

A magyarországi zsidóság vezetői, a rabbistület tagjai, körzeti elnökök is jelen voltak a megemlékezésen, miként Aliza Bin-Noun, Izrael nagykövete is. Az eseményen megjelent Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, Boross Péter volt miniszterelnök, Rogán Antal, az Országgyűlés gazdasági és informatikai bizottságának fideszes elnöke, Mesterházy Attila, az MSZP elnöke, Schiffer András, az LMP frakcióvezetője, Mécs Imre korábbi képviselő, Pál linkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Mohos Gábor, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia titkára és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, illetve több nagykövetség képviselői.

lehet kihúzni a talajt, ha egyazon képen kezét fogva látják az emberek a pápát és Izrael főrabbiját”. A főrabbi arra is felhívta a figyelmet, fontos: a zsidó emberek hallgassák meg egymást, mert egy nép vagyunk, ahogy az auschwitz koncentrációs táborban is tudták, egy néphez tartoznak, attól függetlenül, ki volt előtte rabbi, tanár, mesterember, esetleg a földjéből élő. Zárszóként megjegyezte, a nácik éppen azért rombolták le 1938 novemberében, a kristályéjszakán a zsinagógákat Németországban, mert jól tudták: a zsidóság lényege a kultúrájában és a tradícióban rejlik.

A megemlékezés Tóth Emil főkantor imájával kezdődött, míg a gyászimát, a Kél Mólé Ráchámim-ot Áhárajn Kesztenbaum, orthodox kántor mondta, és hosszú ideje ez volt az első alkalom, hogy az orthodoxok és a neológok közösen vettek részt aktívan egy vallási eseményen, így a teljes autentikus magyarországi zsidóság képviselte magát e kiemelkedő rendezvényen.

Israel Meir Lau a megemlékezés után a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskolába látogatott, ahol az intézmény tanáraival és tanulóival találkozott, majd a Sándor Palotában fogadta Schmitt Pál köztársasági elnök, akivel négy szemközt megbeszélést folytatott, illetve találkozott Erdő Péter bíboros, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökével.

www.izrael-kulturaja.blogspot.com

A Blogger Séf ajánlata

Sharon Asher

A receptek 6 személyre szólnak »

Kuszkusz saláta

Hozzávalók: 20 dkg kuszkusz, 1 nagyobb fej paradicsom, 6 szem aszalt barack, 6 aszalt szilva apróra vágva, ½ citrom leve, 1 evőkanál méz, ½ kiskanál fahéj, ½ kiskanál őrölt kömény, csipetnyi őrölt tarkabors, kb. ½ dl olívaolaj, különféle saláta

Gyümölcsös sárgabarackos csirke

Hozzávalók: 1-2 evőkanál olaj, 1 fej hagyma, 2 gerezd fokhagyma, össze-zúzva, 6 kicsontozott csirkecomb, 20-25 db szárított sárgabarack, 1 csésze fehér bor, 2 teáskanál fahéj, 2 teáskanál reszelt gyömbér

Elkészítés: Melegítsünk serpenyőben olajat, adjuk hozzá a hagymát, a fokhagymát és pároljuk. Egy másik serpenyőben süssük aranybarnára a fűszerezett és kicsontozott csirkecombokat. Adjuk hozzá a párolt hagymát és fokhagymát, valamint a többi hozzávalót, kivéve a darált mandulát. Fedjük le és főzzük alacsony lángon 45 percig. Hogy besűrűsödjön a szósz, tehetünk bele darált mandulát, ha már megpuhult a csirke és a szósz kezd sziruposná válni. Melegen tálaljuk rizzsel vagy sült burgonyával.

Egyszerű Tu Bisvát süti

Hozzávalók: 5 evőkanál liszt, 4 evőkanál cukor, 3 egész tojás, 2 evőkanál olaj, ½ csomag sütőpor

Elkészítés: A hozzávalókat egy tálba helyezzük, jól elkeverjük, és sütőformába tesszük. Előmelegített sütőben 20-30 percig sütjük 170 fokon. Ki-hűlt állapotban kettévágjuk, a közepét megkenjük lekvárral, majd ráhelyezzük a tészta másik felét, a tetejét is megkenjük lekvárral. Tetszés szerint a tetejét kirakhatjuk kandírozott gyümölcsdarabokkal, vagy friss gyümölcsökkel (füge, datolya, narancs, banán).

Jó étvágyat kívánok!